

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 1Svk/21/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8018200175
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 01. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Marián Fečík
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:8018200175.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v kasačnom senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Mariána Fečíka (sudca spravodajca) a členov senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. a JUDr. Kataríny Cangárovej, PhD., LL.M v právnej veci žalobcu (sťažovateľa): J. W. A., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom XX, XXX XX B., proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, kancelária Prešov, so sídlom Masarykova 2717/10, 080 01 Prešov, v konaní o správnej žalobe na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. KaPO 4N 20103/2017-4006/2018 zo dňa 16.01.2018, konajúc o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7S/89/2018 zo dňa 04.12.2019, takto

rozhodol:

- I. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.
- II. Účastníkom konania nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

I.
Pribeh a výsledky administratívneho konania

1. Žalovaný rozhodnutím č. KaPO 4N 20103/2017-4006/2018 ČRZ: 6342/2018 zo dňa 16.01.2018 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“) nepriznal žalobcovi nárok na poskytovanie právnej pomoci z dôvodu nízkej hodnoty sporu. V odôvodnení rozhodnutia žalovaný uviedol, že žalobca žiadal o poskytnutie právnej pomoci vo veci správnej žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Daňového úradu Prešov č. 102484014/2016 zo dňa 03.02.2016, vedenej na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 4S/26/2016. Predmetným rozhodnutím Daňový úrad Prešov nevyhovel námietke žalobcu proti výzve na zaplatenie daňového nedoplatku, a to úroku z omeškania vo výške 35,84 eur a vo výške 259,37 eur, splatným dňa 29.04.2009. Správnou žalobou proti predmetnému rozhodnutiu žalobca žiadal, aby súd napadnuté rozhodnutie ako nezákonné zrušil. Krajský súd v Prešove uznesením sp. zn. 4S/26/2016 zo dňa 10.06.2017 podanie žalobcu odmietol. Žalobca podal proti tomuto uzneseniu kasačnú sťažnosť.

2. Žalovaný poukázal na § 6 ods. 1 písm. c), § 6 ods. 2, § 6a ods. 1 a § 7 ods. 4 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej aj „zákon o poskytovaní právnej pomoci“) a uviedol, že z predložených listinných dôkazov vyplýva, že hodnota sporu, s ktorým sa žalobca na žalovaného obrátil je vo výške súčtu súm 35,84 eur a 259,37 eur, teda celkovo 295,21 eur, predstavujúcich súčet vyrubených úrokov z omeškania, na zaplatenie ktorých bol vyzvaný výzvou Daňového úradu Prešov. Hodnota sporu tak neprevyšuje hodnotu minimálnej mzdy ustanovenej nariadením vlády Slovenskej republiky č. 280/2016 Z. z., t. j. sumu 435,- eur ku dňu 12.12.2017 ako dňu podania žiadosti o poskytnutie

právnej pomoci, a preto mal žalovaný za to, že podmienka hodnoty sporu nie je podľa uvedených ustanovení splnená.

3. Žalovaný taktiež uviedol, že napriek tomu, že žalobcovi bol v minulosti v obdobných právnych veciach priznávaný nárok na poskytovanie právnej pomoci, žalovaný pristúpil k zmene svojej rozhodovacej praxe po oboznámení sa s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Najvyšší súd SR“) sp. zn. 10Sžo/371/2015 zo dňa 29.11.2016, v zmysle ktorého: „ak teda v zmysle § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci hodnota sporu nedosahuje hodnotu minimálnej mzdy a vec možno oceniť peniazmi, neposkytnutie právnej pomoci v takom prípade nepredstavuje žiaden významný zásah so života občanov. Nestanovenie tohto limitu by mohlo znamenať vážne riziko, že inštitút právnej pomoci by bol zneužívaný osobami, ktoré sa neúmerne často obracajú na súdy. Zmyslom tohto ustanovenia v neposlednom rade je aj to, aby náklady, ktoré vzniknú štátu v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci neboli v zjavnom nepomere k celkovej hodnote sporu“.

4. Žalovaný poukázal na to, že nesplnenie len jednej z podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci má za následok negatívne rozhodnutie o nároku na poskytnutie právnej pomoci. Z dôvodu nutnosti kumulatívneho splnenia zákonom stanovených podmienok pre priznanie nároku na právnu pomoc sa žalovaný splnením ďalších podmienok nezaoberal.

II.

Konanie na krajskom súde

5. Žalobca podal proti napadnutému rozhodnutiu žalovaného správnu žalobu na Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) dňa 13.13.2018.

6. Dňa 04.12.2019 vyhlásil krajský súd rozsudok sp. zn. 7S/89/2018 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“), ktorým zamietol žalobu podľa § 190 Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) ako nedôvodnú a žalobcovi a žalovanému nepriznal právo na náhradu trov konania.

7. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku poukázal na právny názor Najvyššieho súdu SR vyslovený v rozsudku sp. zn. 4Sžk/20/2019 zo dňa 05.11.2019 (body 29. až 48.). Na základe vykonaného dokazovania, s ohľadom na najnovší vývoj judikatúry pri riešení právnej otázky posudzovania hodnoty sporov v súvislosti so splnením zákonných podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci, krajský súd dospel k záveru, že postup žalovaného pri vydávaní preskúmaného rozhodnutia bol v súlade so zákonom a aj samotné rozhodnutie žalovaného zodpovedá príslušným ustanoveniam zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi. S poukazom na právne názory vyslovené v rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžk/20/2019 zo dňa 05.11.2019 krajský súd vyhodnotil ako správny záver správneho orgánu, že vo veci, s ktorou sa žalobca obrátil na žalovaného so žiadosťou o pomoc, nie je splnená podmienka hodnoty sporu, pretože predmet súdneho prieskumu, voči ktorému smeruje kasačná sťažnosť, predstavuje vo finančnom vyjadrení sumu 295,21 eur, ktorá neprevyšuje hodnotu minimálnej mzdy ku dňu 12.12.2017. Keďže zákonom stanovené podmienky uvedené v § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi musia byť splnené kumulatívne, žalovaný postupoval správne, ak k hodnoteniu ďalších zákonných podmienok už nepristúpil a rozhodol tak, že nárok na právnu pomoc žalobcovi nepriznal.

8. Krajský súd ako nedôvodnú vyhodnotil námietku žalobcu, že v rozhodnutí žalovaného je uvedené nesprávne poučenie o prípustnosti správnej žaloby do 15 dní odo dňa jeho doručenia, pretože zákon o poskytovaní právnej pomoci v § 10 ods. 5 ako špeciálny zákon vo vzťahu k Správnemu súdному poriadku (ďalej len „SSP“) výslovne uvádza, že proti rozhodnutiu o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci možno v stanovenej lehote podať správnu žalobu. Ako nedôvodnú vyhodnotil krajský súd aj námietku, že v danom type súdneho konania je potrebné právne zastúpenie, ktoré žalobcovi nebolo poskytnuté, pretože skutočnosť, že v konaní, v ktorom žiadateľ žiadal právnu pomoc sa vyžaduje povinné zastúpenie advokátom nemá vplyv na posúdenie podmienok priznania nároku na právnu pomoc.

III.

Konanie na kasačnom súde

A) Kasačná sťažnosť

9. Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas kasačnú sťažnosť z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. f), písm. g) a písm. h) SSP a navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie

10. Sťažovateľ v kasačnej sťažnosti v rámci vymedzených kasačných dôvodov uviedol najmä tieto námietky:

- súd v rozpore s § 114 SSP konal v neprítomnosti sťažovateľa, čím bola sťažovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom. Krajský súd v rozsudku nepresvedčivo odôvodnil konanie v neprítomnosti sťažovateľa a uvádzané dôvody nie sú dôležité ani preukázané. Sťažovateľ dôvodil svoju neprítomnosť na pojednávaní chorobou svojho syna a svojej manželky, pričom krajský súd nevyhodnotil tieto dôvody ako dôležité a preukázané. K tomu sťažovateľ poukázal na judikatúru všeobecných súdov (R 31/1995),
- krajský súd konal s obštrukciami, šikanou a s prietiahmi. Účelovo opakoval vyjadrenia žalovaného,
- štát má vykladať finančné prostriedky za právnu pomoc, ktorú ustanovený advokát poskytuje klientovi na ochranu jeho práv a právom chránených záujmov a nie úmyselne poškodzovať žiadateľa o právnu pomoc,
- krajský súd poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžk/20/2019 zo dňa 05.11.2019, ktorý v čase vydania rozhodnutia žalovaného (16.01.2018) neexistoval,
- nie je povinný platiť „úrok z omeškania z nezaplatenej dane“ vo výške spolu 295,21 eur; takáto povinnosť na sťažovateľa neprešla a takéto odôvodnenie je úplne irelevantné,
- rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10Sžo/371/2015 zo dňa 29.11.2016 nie je „obdobnou právnou vecou“. Ide o rozsudok staršieho dáta, ktorý nekorešponduje s rozsudkom Najvyššieho súdu SR novšieho dáta sp. zn. 8Sžo/70/2016 zo dňa 28.09.2017. V zmysle rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Sžo/70/2016 zo dňa 28.09.2017 mal krajský súd posúdiť, či postup a napadnuté rozhodnutie žalovaného možno považovať za súladné s príslušnými právnymi predpismi, či samo o sebe je skutočnosťou objektívne oceníteľnou peniazmi. Správne súdnictvo nie je založené na nachádzaní subjektívnych práv jednotlivca, vrátane určovania ich správnej výšky. Na účely súdneho prieskumu je smerodajný dôvod vydania takého rozhodnutia, jeho zákonnosť a určenie tejto výšky, a nie samotná výška, pričom dôvod vydania takéhoto rozhodnutia a určenia tejto výšky, nie je možné ako hodnotu veci určiť,
- poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd SR“) sp. zn. PL. ÚS 26/95 a princíp právnej istoty,
- sťažovateľ namietal, že žalovaný mu neposkytuje žiadnu právnu pomoc a účelom konania o správnej žalobe je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného a nie určenie hodnoty sporu.

B) Vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti

11. Žalovaný vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedol, že pri svojom rozhodovaní vždy postupuje podľa § 3 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom poriadku (správny poriadok) a v súlade s účelom zákona o poskytovaní právnej pomoci. Z ustanovení týchto zákonov a ani z iných právnych noriem nevyplýva povinnosť správneho orgánu postupovať pri posudzovaní podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc s novšou judikatúrou, tak ako to prezentuje sťažovateľ vo svojich vyjadreniach, nakoľko všeobecný súd vykladá právnu normu priamo iba na ten - ktorý konkrétny prípad, ktorý je predmetom daného súdneho konania (t. j. ide o aplikáciu zákona v konkrétnej veci, ktorú rozhoduje všeobecný súd) a nie je záväzný pre ďalšie konania zaoberajúce sa tou istou právnou otázkou. Ustálená rozhodovacia prax je vyjadrená predovšetkým v stanoviskách alebo rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré sú ako judikáty publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR, pričom do tohto pojmu možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj jednotlivito v doposiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a vecne na ne nadviazali.

IV.

Právny názor kasačného súdu

12. Senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „kasačný súd“) preskúmal rozsudok krajského súdu v medziach sťažnostných bodov [§ 438 ods. 2, § 445 ods. 1 písm. c), ods. 2 SSP], pričom po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§

442 ods. 1, § 443 ods. 1 SSP) a že ide o rozhodnutie, proti ktorému je kasačná sťažnosť prípustná (§ 439 ods. 1 SSP), vo veci v zmysle § 455 SSP nenariadil pojednávanie a po neverejnej porade senátu jednomyselne dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

13. Predmetom kasačnej sťažnosti bol rozsudok krajského súdu, ktorým krajský súd zamietol všeobecnú správnu žalobu, ktorou sa sťažovateľ domáhal preskúmania a zrušenia rozhodnutia žalovaného o nepriznaní právnej pomoci z dôvodu nízkej hodnoty sporu. Sťažovateľ žiadal žalovaného o poskytnutie právnej pomoci vo veci kasačnej sťažnosti proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4S/26/2016 zo dňa 10.06.2017. Na výzvu žalovaného sťažovateľ doplnil žiadosť o poskytnutie právnej pomoci a predložil uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4S/26/2016 zo dňa 20.12.2022, ktorým súd odmietol podanie sťažovateľa [žalobu smerujúcu proti rozhodnutiu Daňového úradu Prešov, kontaktné miesto Levoča (ďalej aj „daňový úrad“) č. 102484014/2016 zo dňa 03.02.2016] a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Krajský súd v Prešove v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že uznesením sp. zn. 4S/26/2016 zo dňa 17.10.2016 vyzval sťažovateľa na doplnenie podania (žaloby) a súčasne ho poučil, že ak v lehote určenej správnym súdom podanie nedoplní alebo neopraví, krajský súd podanie odmietne. Sťažovateľ na výzvu súdu nereagoval a podanie nedoplnil a neopravil. Krajský súd v Prešove poukázal na to, že obsah podania neposkytuje súdu žiaden podklad pre ďalšie konanie, nemá k dispozícii konkrétne napadnuté rozhodnutia, sťažovateľ neuviedol právne dôvody nezákonnosti rozhodnutia a nie je zastúpený advokátom, v dôsledku čoho nie je možné v konaní pokračovať. Súd preto podanie odmietol podľa § 59 ods. 3 SSP. Sťažovateľ zároveň predložil kasačnú sťažnosť zo dňa 11.08.2017 proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4S/26/2016 zo dňa 10.06.2017, v ktorej okrem iného namietal, že podanie bolo nezákonne odmietnuté nepríslušným súdom.

14. Podľa § 122 SSP skutočnosti všeobecne známe alebo známe správnemu súdu z jeho činnosti, ako aj právne predpisy uverejnené alebo oznámené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a právne záväzné akty Európskej únie, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev a v Úradnom vestníku Európskej únie, sa nedokazujú.

15. Kasačný súd lustráciou vo svojom registri zistil, že konanie vedené na Najvyššom súde SR pod sp. zn. 6Sžfk/28/2020, v ktorom súd rozhodoval o kasačnej sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4S/26/2016 zo dňa 14.06.2017, sa právoplatne skončilo uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžfk/28/2020 zo dňa 15.10.2020. Týmto uznesením súd kasačnú sťažnosť odmietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že kasačná sťažnosť žalobcu bola spísaná len žalobcom, napriek poučeniu v napadnutom uznesení zo strany krajského súdu. Krajský súd uznesením vyzval sťažovateľa, aby v lehote 10 dní odo dňa doručenia uznesenia preukázal správnemu súdu, že má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, resp. aby preukázal, že je v konaní o podanej kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom, pričom sťažovateľ na výzvu krajského súdu nereagoval.

16. Podľa § 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci účelom tohto zákona je vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv, v konaniach o oddlžení podľa osobitného predpisu, v azylových veciach, v konaní o administratívnom vyhostení, v konaní o zaistení štátneho príslušníka tretej krajiny alebo v konaní o zaistení žiadateľa o udelenie azylu podľa osobitného predpisu, oznamovateľom kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti alebo osobe, voči ktorej bola pozastavená účinnosť pracovnoprávneho úkonu podľa osobitného predpisu a prispieť k predchádzaniu vzniku právnych sporov.

17. Podľa § 2 zákona o poskytovaní právnej pomoci tento zákon ustanovuje podmienky poskytovania právnej pomoci, postup fyzických osôb a príslušných orgánov v konaní o nároku na priznanie právnej pomoci a inštitucionálne zabezpečenie poskytovania právnej pomoci.

18. Podľa § 3 ods. 1 písm. a) zákona o poskytovaní právnej pomoci tento zákon sa vzťahuje na poskytovanie právnej pomoci v občianskoprávných veciach, obchodnoprávných veciach, pracovnoprávných veciach, rodinnoprávných veciach, v konaniach o oddlžení podľa osobitného predpisu, v konaní pred súdom v správnom súdnictve a v týchto veciach aj v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky (ďalej len „vnútroštátne spory“).

19. Podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4 násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch.

20. Podľa § 6 ods. 2 zákona o poskytovaní právnej pomoci podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa odseku 1 písm. a) a b) musí fyzická osoba spĺňať počas celého trvania poskytovania právnej pomoci bez finančnej účasti.

21. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že základným účelom zákona o poskytovaní právnej pomoci je vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv a prispieť k predchádzaniu právnych sporov. Štát potom sám, resp. v prevažnej miere, znáša náklady za poskytnutie právnej pomoci znevýhodneným osobám. V takom prípade je viac ako vhodné stanoviť podmienky, za ktorých bude takáto forma právnej pomoci fyzickým osobám patriť, a to predovšetkým v snahe vylúčiť zneužívanie tejto právnej úpravy. Zákonodarca stanovil tieto podmienky v § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci, a to kumulatívne, čo znamená, že na to, aby bola žiadosť o poskytnutie právnej pomoci posúdená kladne, je nevyhnutné splniť všetky v uvedenom zákonom ustanovení upravené podmienky (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžk/20/2019 zo dňa 05.11.2019). Žiadateľ sa musí nachádzať v situácii, kedy jeho príjem nepresahuje 1,4 násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, nemôže ísť o zrejmu bezúspešnosť sporu a hodnota sporu musí prevyšovať hodnotu minimálnej mzdy, okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch. Ustanovením určitých podmienok zákonodarca nemal za cieľ nejakým spôsobom negatívne zasiahnuť do práva na súdnu a inú právnu ochranu, práve naopak, prebral na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom v núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti. Bolo by totiž neúnosné, pokiaľ by sa právna pomoc v rozsahu, v akom ju garantuje citovaný zákon, poskytovala v absolútne všetkých prípadoch, t. j. bez stanovenia určitých racionálnych limitov, akým je napríklad hranica odkázanosti a bez stanovenia rozsahu oblastí, v ktorých sa poskytuje. Tento pozitívny záväzok štátu, ktorý je naplnením a pridanou hodnotou k ústavnému právu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a ktorý na seba štát dobrovoľne prebral, sa vzťahuje na zabezpečenie uplatnenia práva na súde prostredníctvom priznania nároku na poskytnutie právnej pomoci v obmedzených prípadoch. Ustanovenie podmienok možno považovať za ústavno-konformné už len s prihliadnutím na samotné znenie čl. 46 ústavy, ktoré pri realizácii práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu predpokladá bližšiu úpravu podmienok na úrovni zákona (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Sžk/4/2020 zo dňa 26.02.2020).

22. Žalovaný dôvodil rozhodnutie o nepriznaní nároku na poskytovanie právnej pomoci tzv. „nízkou hodnotou sporu“, keď uviedol, že hodnota sporu, s ktorým sa sťažovateľ obrátil na neho je vo výške súčtu súm 35,84 eur a 259,37 eur, teda celkovo 295,21 eur predstavujúcich súčet vyrubených úrokov z omeškania, na zaplatenie ktorých bol vyzvaný výzvou daňového úradu, táto teda neprevyšuje hodnotu minimálnej mzdy stanovenú nariadením vlády (ku dňu 12.12.2017 vo výške 435,- eur). Žalovaný mal preto za to, že nie je splnená podmienka v zmysle § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci.

23. Po preskúmaní spisového materiálu vrátane obsahu kasačnej sťažnosti kasačný súd ustálil, že spornou otázkou je práve posúdenie toho, či v danom prípade (konaní o kasačnej sťažnosti proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove o odmietnutí podania) ide o spor a či sa má skúmať splnenie podmienky minimálnej hodnoty sporu, resp. či je vôbec možné túto určiť.

24. Zákon o poskytovaní právnej pomoci neobsahuje legálnu definíciu pojmu „spor“. Z vymedzenia rozsahu pôsobnosti tohto zákona podľa § 3 ods. 1 a tiež z vymedzenia pojmu „právna pomoc“ podľa § 4 ods. 1 písm. a) je vo všeobecnosti pod pojmom „spor“ možné rozumieť akúkoľvek právnu vec týkajúcu sa uplatňovania alebo bránenia subjektívnych práv. Uvedené možno odvodiť aj z legislatívnej skratky pojmu „vnútroštátne spory“ zavedenej zákonodarcom v § 3 ods. 1 písm. a) tohto zákona, ktorý

zahŕňa aj konanie pred súdom v správnom súdnictve. Zo systematiky zákona o poskytovaní právnej pomoci preto vyplýva, že zákonodarca pojem „spor“ chápe širšie, a to ako „právnu vec“. Nejde teda len o súdne sporové konania, ale aj o preskúvanie rozhodnutí v správnom súdnictve. Pojem „spor“ nie je možné vykladať striktne gramaticky, ale v kontexte celej systematiky a účelu zákona o poskytovaní právnej pomoci ako tzv. „právnu vec“ (rozsudok Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sžk/58/2020 zo dňa 29.09.2021).

25. Nakoľko preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu možno na účel poskytovania právnej pomoci sumovať pod pojem „spor“, je potrebné zaoberať sa v každom jednotlivom prípade otázkou, či je možné vyčíslieť „hodnotu sporu“. Kasačný súd plne súhlasí s tým, že je povinnosťou žalovaného pri posudzovaní žiadosti o poskytovanie právnej pomoci skúmať splnenie podmienok podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci, pričom jednou zo zákonných podmienok je aj hodnota sporu, v ktorom žiadateľ žiada o poskytnutie právnej pomoci a ktorá musí prevyšovať hodnotu minimálnej mzdy stanovenej osobitným právnym predpisom v rozhodnom období. Účelom stanovenia takéhoto peňažného limitu je predovšetkým zabezpečiť, aby náklady, ktoré vzniknú štátu v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci, neboli v zjavnom nepomere k celkovej hodnote sporu. Medzi základné ciele sledované ustanovením tejto podmienky patrí taktiež snaha zamedziť zneužívaniu inštitútu právnej pomoci osobami, ktoré sa neprimerane často obracajú na súdy. Predpokladom skúmania hodnoty sporu je však skutočnosť, že sa hodnota sporu v rámci konania dá vyčíslieť v peniazoch.

26. Kasačný súd si uvedomuje vývoj rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu SR a stotožňuje sa so závermi uvedenými v predchádzajúcej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu SR vo veci sp. zn. 10Sžo/371/2015, vo veci sp. zn. 2Sžk/11/2019 a vo veci sp. zn. 3Sžk/4/2020. V súlade s vyššie uvedenými rozhodnutiami kasačný súd poukazuje na to, že je povinnosťou žalovaného pri posudzovaní žiadosti žiadateľa o poskytovanie právnej pomoci skúmať splnenie podmienok podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci. Jednou z týchto podmienok je podľa § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci hodnota sporu, v ktorom žiadateľ žiada o poskytnutie právnej pomoci a ktorá musí prevyšovať hodnotu minimálnej mzdy stanovenej osobitným právnym predpisom v rozhodnom období. Táto podmienka sa netýka sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Sžk/11/2019 zo dňa 26.06.2019). V zmysle § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci je povinnosťou žalovaného, aby pri obdržaní žiadosti o poskytnutie právnej pomoci preskúmal naplnenie podmienky, ktorou je hodnota sporu, ktorá musí prevyšovať výšku minimálnej mzdy, pokiaľ je možné takúto hodnotu vyčíslieť.

27. Kasačný súd ustálil, že predmetná vec spadá práve do skupiny konaní, v ktorých je možné „hodnotu sporu“ vyčíslieť v peniazoch, keď predmetom konania je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Daňového úradu Prešov (ďalej aj „daňový úrad“), ktorým daňový úrad nevyhovel námietke sťažovateľa proti výzve na zaplatenie daňového nedoplatku, a to úroku z omeškania v sume 35,84 eur a sume 259,37 eur, splatných dňa 29.04.2009. Kasačný súd si uvedomuje, že „primárnym predmetom sporu“ je procesné uznesenie krajského súdu, ktorým bola odmietnutá správna žaloba pre neodstránenie nedostatkov podania, ktoré bolo sťažovateľom napadnuté kasačnou sťažnosťou. Z čisto formálneho hľadiska je predmetom kasačného konania skúmanie zákonných podmienok na odmietnutie podania. Toto však nemožno vnímať izolovane a je potrebné prihliadnuť na „sekundárny aspekt tohto sporu“, t. j. vyčíslené peňažné plnenie, resp. vyčíslená peňažná ujma sťažovateľa, v danom prípade teda úrok z omeškania spolu vo výške 295,21 eur. Zjednodušene povedané, pokiaľ by sťažovateľ bol v kasačnom konaní, v ktorom žiadal o zrušenie uznesenia krajského súdu o odmietnutí podania, a následne v konaní pred krajským súdom úspešný a rozhodnutie orgánu verejnej správy by bolo zrušené ako nezákonné, nevznikol by mu úbytok na majetku vo výške 295,21 eur. Kasačný súd má preto za to, že v konečnom dôsledku ide o to, či bude alebo nebude sťažovateľ zaviazaný k peňažnému plneniu uvedenému vo výroku rozhodnutia orgánu verejnej správy. Úrok z omeškania vo výške 295,21 eur preto možno na účely aplikácie zákona § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci považovať za hodnotu sporu. Iná situácia by nastala napríklad pri konaniach o nečinnosti orgánu verejnej správy, ktorých hodnotu nemožno jasne ohraničiť a tým pádom ani presne vyčíslieť. Na základe uvedeného kasačný súd konštatuje, že v predmetnom konaní možno „hodnotu sporu“ vyčíslieť, nakoľko prílišný formalizmus by podľa názoru kasačného súdu neodzrkadľoval požiadavku materiálneho právneho štátu.

28. Na doplnenie argumentácie kasačný súd poukazuje aj na výsledok konania o kasačnej sťažnosti (sp. zn. 6Sžfk/28/2020) sťažovateľa. Ako kasačný súd zhrnul v bode 15 tohto rozsudku, kasačné

konanie bolo právoplatne skončené uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžfk/28/2020 zo dňa 15.10.2020, ktorým súd odmietol kasačnú sťažnosť sťažovateľa, nakoľko tento ani po výzve krajského súdu nepreukázal, že má právnické vzdelanie druhého stupňa, prípadne, že je v konaní zastúpený advokátom. Podľa názoru kasačného súdu, v tomto štádiu konania, keď kasačná sťažnosť sťažovateľa bola Najvyšším súdom SR právoplatne odmietnutá, by poskytnutie právnej pomoci centrom právnej pomoci bolo aj zjavne bezúspešné.

29. Čo sa týka námietky sťažovateľa týkajúcej sa nemožnosti aplikovať neskoršie rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, kasačný súd uvádza, že orgány verejnej správy síce nemôžu argumentovať s ustanoveniami právnych predpisov, ktoré nadobudli platnosť a účinnosť po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy, avšak to neznamená, že by nemohli poukazovať na súdne rozhodnutia, ktoré boli vydané po nadobudnutí právoplatnosti preskúmaného rozhodnutia orgánu verejnej správy. Súdny vykladajú a aplikujú právo na konkrétny skutkový stav. V prípade, ak je tento rovnaký alebo podobný ako prejednaný prípad, závery neskoršieho rozhodnutia sú analogicky aplikovateľné aj na preskúmané rozhodnutie orgánu verejnej správy. V zmysle uvedeného má preto kasačný súd za to, že krajský súd nepochybil, ak v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžk/20/2019 zo dňa 05.11.2019, napriek tomu, že bolo vydané po nadobudnutí právoplatnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného. Na účel garantovania právnej istoty účastníkov konania súdy môžu, resp. v právne a skutkovo rovnakých veciach musia poukazovať aj na súdne rozhodnutia, ktoré boli prijaté do dňa vydania súdneho rozhodnutia (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžk/58/2020 zo dňa 29.09.2021).

30. K námietke sťažovateľa, ktorý s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Sžo/70/2016 zo dňa 28.09.2017 argumentoval princípom právnej istoty a legitímnych očakávaní, kasačný súd, uvedomujúc si rozdielnu predchádzajúcu súdnu prax uvádza, že novšiu judikatúru Najvyššieho súdu SR, vyslovujúcu aplikovateľnosť podmienky hodnotu sporu v správnom súdnictve považuje za ustálenú, a s touto je aj rozhodnutie krajského súdu v súlade. Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Sžo/70/2019 zo dňa 28.09.2017, v ktorom Najvyšší súd SR (v rozpore s novšou judikatúrou) uviedol, že „hodnotu sporu v súdnom prieskume správnych rozhodnutí nemožno určiť“ považuje za prekonaný. Kasačný súd rozumie aj podpornej aplikácii vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktorou argumentoval Najvyšší súd SR s tým, že „aj úkon právnej služby v správnom súdnictve je určený podľa tarify a nepočíta sa z hodnoty sporu“. Má však za to, že regulácia výpočtu odmien advokátov vo vyhláške nevyklučuje, aby sa hodnota sporu nezohľadňovala na účely rozhodovania o poskytnutí právnej pomoci, keď účelom vyhlášky je úprava spôsobu určenia výšky odmeny, náhrady hotových výdavkov a náhrady za stratu času advokáta za právne služby poskytované klientom a účelom zákona o poskytovaní právnej pomoci je stanoviť podmienky, za ktorých štát prevezme na seba finančné bremeno spočívajúce v znášaní trov právneho zastúpenia v určitých kategóriách prípadov a pre určité kategórie osôb. Ako Najvyšší správny súd Slovenskej republiky uviedol v rozsudku sp. zn. 1Sžk/58/2020 zo dňa 29.09.2021 „je racionálne a logické, že štát stanoví na poskytovanie právnej pomoci, ktoré hradí zo štátneho rozpočtu, isté mantinely prostredníctvom zákona. Posúdenie hodnoty sporu, ak je táto vyčísliteľná, je prostriedkom pre zabezpečenie hospodárneho nakladania so štátnymi prostriedkami. Trovy právneho zastúpenia v prípade tzv. bagatelných sporoch totiž spravidla značne prevyšujú hodnotu sporu tak, ako by tomu bolo v prejednanom prípade. Je tak odrazom určitej racionality, že pri bagatelných sporoch sa právna pomoc neposkytne. Orgány aplikujúce právo musia pri svojej činnosti postupovať tak, aby interpretačné a aplikačné problémy riešili s maximálnou mierou racionality“.

31. V tejto súvislosti možno poukázať aj na prax Ústavného súdu SR pri tzv. bagatelných sporoch (napr. uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 122/2016 zo dňa 15.03.2016, uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS431/2012 zo dňa 16.08.2012, uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 400/2015 zo dňa 18.08.2015), kedy Ústavný súd SR v prípadoch, keď sťažnosť smeruje proti rozhodnutiu orgánu verejnej moci, v ktorom ide o bagatelnú sumu, poskytuje ústavnoprávnu ochranu sťažovateľom len v celkom výnimočných prípadoch, ak sťažnosť signalizuje, že došlo k zásahu do základných práv alebo slobôd v mimoriadne závažnom rozsahu.

32. Sťažovateľ ďalej v kasačnej sťažnosti namietal postup krajského súdu, ktorý napriek ospravedlneniu jeho neúčasti a žiadosti o odročenie pojednávania vykonal pojednávanie v jeho neprítomnosti, čím mu neumožnil konať pred súdom. Sťažovateľ namietal, že krajský súd vyhodnotil dôvod žiadosti o odročenie pojednávania ako nedôležitý.

33. Podľa § 182 ods. 1 písm. g) SSP v správnej žalobe sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 uviesť vyjadrenie, či žalobca žiada nariadenie pojednávania; na neskoršiu žiadosť žalobcu o nariadenie pojednávania správny súd neprihliada.

34. Podľa § 114 SSP ak sa riadne predvolaní účastníci konania alebo ich zástupcovia na pojednávanie nedostavia, môže sa vec prejednať a rozhodnúť v ich neprítomnosti; konanie sa nesmie z tohto dôvodu prerušiť.

35. Podľa § 115 prvá veta SSP pojednávanie možno odročiť len z dôležitých dôvodov alebo z dôvodu uskutočnenia neverejnej porady a vyhotovenia výroku rozhodnutia správneho súdu.

36. Kasačný súd zo súdneho spisu zistil, že v rámci správnej žaloby žalobca žiadal o nariadenie pojednávania. Krajský súd vytyčil pojednávanie na deň 04.12.2019, na ktoré riadne a včas predvolal účastníkov konania. Žalovaný svoju neúčast' na pojednávaní včas ospravedlnil a súhlasil s rozhodnutím veci v jeho neprítomnosti. Sťažovateľ žiadal o odročenie pojednávania vytyčeného na deň 04.12.2019 listom zo dňa 02.12.2019, ktorý bol doručený krajskému súdu dňa 04.12.2019. Vo svojej žiadosti uviedol, že jeho maloletému synovi sa stal úraz dňa 01.12.2019 a jeho manželke sa zhoršil zdravotný stav (problémy s chrbticou). Z dôvodu starostlivosti o týchto dvoch členov rodiny a ďalšieho syna (sprevádzanie do školy) žiadal o odročenie pojednávania a určenie nového termínu pojednávania, na ktorom sa chcel zúčastniť. K žiadosti sťažovateľ nepripojil žiadne prílohy (napr. lekárske potvrdenie alebo lekársku správu) ani nezdôvodnil, akým spôsobom mu zhoršený zdravotný stav jeho príbuzných bráni v účasti na pojednávaní.

37. Kasačný súd vyhodnotil námietku sťažovateľa, že mu krajský súd neumožnil konať pred súdom a uplatniť tak jemu patriace procesné práva, ako nedôvodnú. Kasačný súd sa stotožňuje s odôvodnením krajského súdu, že sťažovateľ tvrdené skutočnosti (dôvody nemožnosti účasti na pojednávaní) podrobnejším spôsobom neodôvodnil a ani ich nepreukázal. Ako správne podotkol krajský súd, sťažovateľ nezdôvodnil, akým spôsobom mu bráni zdravotný stav jeho blízkych osôb zúčastniť sa pojednávania vo veci, nepreukázal zhoršený zdravotný stav jeho blízkych osôb lekárske potvrdením a taktiež ani tvrdenie o tom, že sa nemá ako dostaviť na pojednávanie, nie je pravdivé, keď aj s ohľadom na čas pojednávania (o 11:00 hod.) je možné cestovať z miesta bydliska sťažovateľa do sídla krajského súdu verejnou dopravou. Kasačný súd uvádza, že v žiadosti o odročenie pojednávania je potrebné nielen tvrdiť, že existujú dôvody na odročenie, ale je aj potrebné preukázať ich dôvodnosť. Všeobecné a nepreukázané tvrdenia sťažovateľa o zhoršenom zdravotnom stave jeho príbuzných a potreba sprevádzať svojho syna do školy, teda tvrdenia, ktoré nie sú podložené konkrétnymi skutočnosťami a dôkazmi vo vzťahu ku sťažovateľovi podľa kasačného súdu nepredstavujú dôležité dôvody na odročenie súdneho pojednávania. Z uvedených dôvodov má kasačný súd za to, že krajský súd nepochybil, keď neodročil pojednávanie a toto vykonal napriek neúčasti sťažovateľa. Kasačný súd dodáva, že zo zápisnice o pojednávaní sp. zn. 7S/89/2018 je zrejmé, že na pojednávaní neboli vykonané žiadne dôkazy, nakoľko sa nejednalo o taký charakter konania, v ktorom by bolo potrebné ustáliť a vyjasniť skutkový stav vykonaním dokazovania. K tomu kasačný súd poukazuje aj na právny názor vyjadrený v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Sžhuv/3/2009 zo dňa 27.10.2010, v zmysle ktorého „pojednávanie v neprítomnosti účastníka v prípadoch, kde skutkové okolnosti nie sú sporné a právne otázky sa nevyznačujú osobitnou zložitosťou, ako je to aj v prejednávanom prípade, nie je porušením práva, zaručeného článkom 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“.

38. K rozhodovacej praxi, na ktorú poukázal sťažovateľ (R 31/1995), kasačný súd uvádza, že toto rozhodnutie nie je aplikateľné na danú vec. V rozhodnutí R 31/1995 Najvyšší súd SR uviedol, že „choroba účastníka preukázaná lekárske uznanou práceneschopnosťou je dôležitým dôvodom v zmysle § 101 ods. 2 OSP (teraz § 183 ods. 1 Civilného sporového poriadku). Ak účastník konania v takomto prípade požiadal včas o odročenie pojednávania, prejednanie veci v jeho neprítomnosti treba kvalifikovať ako odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) OSP“ [teraz § 365 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku]. V prejednávaní veci však nešlo o chorobu sťažovateľa, ktorú by tento preukazoval lekárske uznanou práceneschopnosťou. Sťažovateľ v prejednávaní veci žiadal o ospravedlnenie jeho neúčasti a odročenie pojednávania pre „zlý zdravotný stav jeho rodinných príslušníkov“, ktorý napokon ani nepreukázal lekárske potvrdením alebo iným dokladom.

39. Vzhľadom na uvedené kasačný súd po preskúmaní podanej kasačnej sťažnosti konštatuje, že námietky uvedené v nej vyhodnotil ako nedôvodné, ktoré neboli spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozsudku. Z uvedeného dôvodu kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

40. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 467 ods. 1 v spojení s § 167 ods. 1 SSP (a contrario) a vzhľadom na neúspech sťažovateľa v kasačnom konaní mu nepriznal právo na náhradu trov vynaložených v tomto konaní; zároveň kasačný súd nevidel dôvod na postup podľa § 168 SSP.

41. Toto rozhodnutie prijal kasačný senát Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 prvá veta SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku **n i e** j e prípustný riadny opravný prostriedok.